

Par lasīšanu, rakstīšanu un nerunāšanu

Mana pirmā iepazīšanās ar bibliotēku notika laikā, kad mācījos Ventspils 4. vidusskolā. Prāts snaikstījās ārpus izglītības sistēmas rāmjiem, biju izlasījis gandrīz visus “Latvijas padomju enciklopēdijas” tumši zaļos sējumus, kuros alfabētiskā secībā un sociālistiskā garā tika izskaidrota lietu kārtība pasaulē. Taču informācija bija pasniegta tik koncentrētā veidā, līdzīgi, ja tuksnesī izslāpušajam piedāvātu remdēt slāpes nevis ar zapsūdeni, bet neatšķaidītu sīrupu.

Gribētu domāt, ka mana atmiņa ir tik asa kā Robina Huda vai Vilhelma Tella bulta, jo šķiet, tā bija matemātikas skolotāja Berta Vīndedze, kura mani aizveda uz skolas bibliotēku un ierādīja plauktus ar grāmatām. Tās varēju ņemt uz mājām un lasīt. Mazā, uz pusēm pārlocītā lapiņā bibliotekāre atzīmēja datumu, līdz kuram grāmatas jāizlasa, taču zēnības karstumā grāmatas izrāvu cauri pāris vakaros. Tā tas turpinājās krietnu laiku, līdz biju nonācis pie bibliotēkas augšējiem plauktiem. Tālāk bija tikai griesti, balsināti ar krītu, un tajos iezagušās plaisas atgādināja kontinentus, jūras un okeānus.

Aiz gara laika griestus pētīju arī tad, kad biju nonācis infekcijas slimnīcā ar dzelteno kaiti jeb A hepatītu. Toreiz lasīšana izpalika, bet pa radio noklausījos Selindžera stāstu “Labi kožas banānzivtiņas”. Vēlāk, mācoties vidusskolā, sabiedrības mācību pasniedza Aldis Slavinskis. Viņš ieminējās, ka ir tāds rakstnieks Selindžers, kurš sarakstījis ārkārtīgi slavenu grāmatu “Uz kraujas rudzu laukā”. Pēc stundām aizjozu uz pilsētas bibliotēku, tagad tur ir aptieka un veikals dāmām, bet elektroniskais pulkstenis uz ēkas stūra rāda pareizu laiku. Vienā no plauktiem atradu “Uz kraujas rudzu laukā”. Vēlāk, kad strādāju žurnālā “Klubs”, centos *nomedīt* pašu Selindžeru. Viņš dzīvoja Kornišā, nelielā pilsētiņā ASV vidienē, kurai pa vidu tecēja upe, bet abas pilsētas sadaļas savienoja koka tilts. Pa šo koka tiltu Selindžera kungs katru dienu ar *Toyota* džipu devās pusdienot uz ēstuvi, kuru man izdevās sazvanīt un noskaidrot, ka slavenais rakstnieks, kurš principā nekad nesniedz intervijas, brokasto minētajā ēstuvē. Vairāk neko virtuves darbinieks neteica, vien nolika klausuli, kurā atskanēja aizokeānisks *pīpīpī*.

Vienmēr, kad izlasīju kāda respektējama rakstnieka darbu, cik nu tas bija iespējams, centos ar viņu sazināties, lai sarunātu interviju. Bet rakstnieki ir īpaša suga. Introverti, uz iekšu vērsti cilvēki. Kad izlasīju Nobela prēmijas laureāta Džona Maksvela Kutzē darbu *Lēnīgais*, par riteņbraucēju, kurš sadursmē ar auto zaudē kāju,

naktī zvanīju uz Adelaides universitāti Austrālijā, lai pierunātu cienījamo profesoru uz interviju. Tas bija 2007. gads, pirmskrīzes rokenrola laiks, kad redakciju budžeti bija pietiekami solīdi, lai varētu atļauties aizlidot uz jebkuru pasaules malu. Profesors ne par ko nevēlējās ļauties intervijai. Kad gandrīz uzstāju, ka man ir morālas tiesības uz interviju, jo auto mani ir trīs reizes notriekuši, taču par laimi, izkūlos sveikā ar dažiem sasitumiem, profesors atbildēja: “*I am sorry for your clashes with cars, but I don't do interviews at all.*” Tādā garā mani atšuva gandrīz visi lielie rakstnieki vai viņu aģenti, tiesa, nelielas cerības bija uz Kurta Vonnegūta pārstāvi, kurš bija lādzīgs vīrs un teica, ka centīsies darīt visu iespējamo un neiespējamo, lai sarunātu interviju. Par nelaimi, saruna tika iesākta liktenīgajā 2007. gadā, kad Kurts, kurš dienā izsmēķēja nez cik tur paciņas *Pal Mall*, aizsmēķējās līdz nāvei. Ar Ričardu Bahu, “Kaija, vārdā Džonatans Livingstons” autoru, man vedās nedaudz gludāk. Rakstnieks diplomātiski paskaidroja, ka viņš runājot tādā žargonā un ar tādu izlokšni, ka es, kuram *american english* nav dzimtā valoda, diez vai spēšu viņu saprast.

Ar britu rakstnieci Dorisu Lesingu, 2007. gada Nobela prēmijas laureāti literatūrā, man palaimējās. Viņas literārais aģents teica, ka rakstniece ar mieru atvēlēt kādu pēcpusdienu un atsūtīja adresi: Londona, *West Hampstead*, utt. Viņas mājā pavadīju pāris stundas, tajā valdīja māksliniecisks haoss, bet dārza taciņas bija nosētas ar pelēkiem, nenosakāmas izcelsmes pikučiem. Vienā no tiem iekāpu. Nebija tas, ko domājat. “Tā ir gliemežu barība,” paskaidroja rakstniece, “man ārkārtīgi patīk, ja dārzā ir gliemeži, tāpēc es tos baroju.”

Astoņdesmito gadu vidū māte atnesa Andra Kolberga krimiķi *Nekas nav noticis*. Tad es jau biju kļuvis par tik kaislīgu lasītāju, ka bieži lasīju zem segas, kabatas baterijas gaismā. Kolberga romānā cilvēku tumšās kaislības tika atšķaidītas ar ainām no restorāna ikdienas. Lai lasīšana būtu garšīgāka, virtuvē nogriezu prāvu Holandes siera šķēli. Lasīju un maziem gabaliem kodu sieru un izgaršoju to visu, taču pēc brīža, zem segas, saožot ko ēdamu, murrādams ieslīdēja kaķis. Biju spiests dalīties ar sieru, ko kaķis murrādams ēda, bet es, neatraudamies no grāmatas, turpināju izgaršot romānu.

Savulaik Rīgā uz Pērnavas ielas bija bibliotēka, kurā biju paņēmis Garlība Merķeļa “Latviešus”. Grāmatu marinēju mājās tik ilgi, ka bibliotēku likvidēja, un nebija, kur grāmatu nodot. Bet es joprojām atceros, ka bibliotekāre bija neticami skaista sieviete, rudu zēngalviņu, sarkanā adītā jakā un biezās, tumši zilās vilnas svārkos. Ja es viņu satiktu uz ielas, pavisam droši ietu klāt un izstāstītu visu, ko zinu par dzīvi, bet

šāda situācija iespējama nevis realitātē, bet grāmatās. Tāpēc grāmatas jālasa, un varbūt kādu dienu izlasīšu stāstu par skaisto sievieti. Ja neizlasīšu, uzrakstīšu pats.